

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanova ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Odpušteni slovenski učitelji na Primorskem — kontraktualni uslužbenci v Jugoslaviji.

Italija je narodnostna država, zato je centralistična in si prizadeva, da bi prepoznala z enotnim političnim duhom prebivalstvo v vseh pokrajinah, južnih in severnih, starih in novih; za avtonomijo ni ne želje ne razumevanja.

Italijanom se zdi pametno in pravično, da se narodne manjšine odpovejo svojemu duhu in jeziku in ljubezni do svojega rodu ter prostovoljno ali s silo utonejo v vlada-jočem življu. Nujno potrebna je asimilacija manjšin še posebno zaradi tega, ker prebivajo ob mejah držav, v katerih uživa njihov bistven del popolno jezikovno in narodnostno svobodo in je tedaj vedno nevarnost, da se želi manjšina združiti s svojo celoto onkraj meja; če se podjarmljenemu delu vzame jezikovna zavest, bo ta nevarnost minila, znanje in raba državnega jezika ga bo vedno bolj družila z gospodujočim narodom v državi. Jezik je važen znak narodnosti, obenem ni razlike med držav- nostjo in narodnostjo.

Slovenci na Primorskem so narodna manjšina in se morajo poitalijančiti; po fašistovskem načelu hitrosti naj se to poitalijančenje izvrši čim prej; sveti egoizem posvečuje najpodlejša in najbolj nečloveška sredstva za doseg tega namena.

Italijanska šola bo imela veliko moč, za italijansko šolo pa je treba italijanskih učiteljev. Slovenski učitelji naj se odpustijo, ker so vladnim smerem nevarni ali pa uspehov ne bodo imeli, saj narodni jezik še ni narodni duh.

Znebiti se slovenskih učiteljev ni bilo težko. Nekateri so bili ovadeni, da so državi nevarni, zato so bili odslovljeni. V Italiji je šolska oblast ločena od upravne, vendar je v političnih zadevah moralno odvisna in se mora pokoriti, kadar gre za državne koristi.

Marsikdo je moral pobegniti kar ponoči in na skrivnem, ker si ni bil svest življenja. Bilo je nekaj let, ko se je vse treslo že ob misli na grozovite metode fašistovskih napadov, ki se po svoji obliki niso prav nič razlikovali od brutalnih razbojniških napadov; bila je le razlika, da je varnostna oblast ščitila državljane pred razbojniki, nasprotno pa je fašiste podpirala v napadih na državljane in jih pred njimi branila, kadar niso bili v premoči. Nič ni bilo čudnega, če se je slovenski učitelj skušal čimprej rešiti in dobiti službo v Jugoslaviji, kjer je bil vsaj na varnem.

Pa tudi dva zakona sta bila, po katerih so bili odpušteni oni učitelji, o katerih so pošiljale krajevne oblasti — orožniki, narodna milica, občinski komisariji, prefekti, podprefekti in številni tuji in domači ova-duhi — neugodna poročila. To sta bila zakon o službeni asimilaciji bivših avstrijskih uslužbencev, po katerem niso bili potrjeni v službi vsi oni, o katerih so domnevali, da mrzijo Italijo, potem pa zakon o dispensi državnih nastavljenecv, ki ne soglašajo s smermi fašistovske vlade; po tem zakonu naj bodo upokojeni oni, ki služujejo nad 15 let in odslovljeni z odpravnino — kolikor let je služil, za toliko mesecev dobi plačo — oni, ki niso še doslužili 15 let. Ta zakon je zadel skoro vse zavedne in delovne slovenske učitelje. Zelo težka je bila odločitev: ali se udati in delovati proti svojemu ljudstvu in proti svoji vesti ali pa biti pripravljen na brezposelnost in pomanjkanje; posebno težko in hudo je bilo za one, ki imajo družino.

Tako se je godilo z zavednejšimi. Ali usoda bo zadelo nezavedne, bojazljive in koristolovce. V Italiji, zlasti južni, kjer ni

velike industrije in si izobraženci iščejo eksistence v državnih službah, je mnogo nezaposlenih učiteljev; učiteljev je namreč preveč, učiteljskih mest pa premalo; moralo bi biti 120.000 mest, če naj bi bil za vsakega 60 otrok po en učitelj, pa jih je le 84.000; za ostala mesta, zgradbe in učitelje, bi bilo treba potrošiti 3 milijarde lir. Narodni boj je tudi boj za kruh, zato bodo morali slovenski učitelji, kar jih je še ostalo, izročiti svoja mesta tujcem, ki v skrbi za vsakdanji kruh z veseljem sprejmejo najneugodnejše mesto in se ne strašijo pred nemoralnim in mučnim delom.

Po kakšnem zakonu pa bodo poglani mirne ljudi? Zakon določa, da se morejo učitelji, ki nimajo didaktične zmožnosti, upokojiti ali pa z odpravnino odpustiti; ta člen bo šolska oblast uporabljala in odstavljala slovenske učitelje z razlogom, da nimajo uspehov v italijanskini in da italijanski učitelji bolj ustrezajo cilju raznarodovanja kot slovenski.

Tako se bo kmalu zgodilo, da ne bo med našim ljudstvom na Primorskem več slovenskih učiteljev. Sicer je pa sedanjí položaj tako čuden, da naši narodnosti v Italiji bolj škoduje naš učitelj kot pa italijanski.

Med učitelji, ki so že v prvih letih zapustili podjarmljene kraje, so bili jugoslovenski državljani, ki jim je Italija odbila prošnjo za opcijo. Teh ni nihče obsojal. Bolj so se osramotili oni, ki so odšli iz Primorskega prostovoljno ali pa po preracunani krivdi, zato da so dobili v Jugoslaviji dobro mesto in da so živeli v miru in zadovoljstvu. Ti ubežniki so prav storili v svojo korist, tudi je gotovo, da bi se morali prej ali slej posloviti od nesrečnih krajev, vendar si pridržimo vso pravico do obsodbe. Ravno tako ne moremo še zanikati sadov zvestih, dokler ne doživimo konca drame, dasi se sedaj naš življenj v Italiji bliža nesrečnemu poginu.

Različna je bila sreča v Jugoslaviji onih učiteljev, ki so se preselili iz Primorskega. Prvi so dobili dobra mesta, postali so kmalu državljani, štela so se jim vsa službena leta in povrnili so se jim selitveni stroški. Poznejšim je bilo težje izprostiti primerna mesta in državljanstva se sedaj nimajo; pač pa so jim nakazali plačo, ki jim gre po službeni dobi, in so stalno namočeni.

Precej drugače je z onimi, ki so letos prekoračili mejo in so proslili za službo v odrešeni domovini: nameščeni so po hribih, daleč od železnice, in ker so bili sprejeti v službo kot kontraktualci, uživajo začetno plačo, dasi služijo po več let; popolno plačo pa dobijo šele tedaj, ko postanejo državljani. Ali opcije ne rešijo, ker je bila prošnja vložena po terminu, za podelitev državljanstva pa ni primernega zakona; pravijo tudi, da italijanska diplomacija ne dovoli naši samostojni državi, da bi sprejemala pod svoje okrilje italijanske nezveste podanike.

Kako naj živi učitelj z družino vred s 1200 Din na mesec? Kako naj preživi družinski oče s to majhno vsoto sebe, ženo in otroke, izobražuje odrasle sinove in plačuje dolgovce, ki jih je moral napraviti za selitev in za prehranjevanje v času brezposelnosti? Človek, ki vse to izkuša, si misli, da je ves svet popolnoma propadel v morali in pravičnosti. Ali zaslužijo ti učitelji postavljane za svojo vztrajnost in zvestobo?

Organizacija in zastopniki slovenskega naroda naj se pobrigajo za te nesrečneže,

ki so jim Italijani vedno očitali, da niso njihove krvi in njihovega jezika, v Jugoslaviji pa jim odrekajo pravice, ker da niso državljani. Izposlušajo naj jim, da bodo po kateremkoli zakonu dobili državljanstvo; takoj pa naj se jim pripozna plača po njihovi službenih letih, in sicer od službenega nastopa dalje.

MIRKO VAUDA:

K novemu projektu novega šolskega zakona. (Poglavje o prezrtih kmetijskih, obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šolah.)

V svojih dosedanjih izvajanjih sem se že parkrat dotaknil nadaljevalne šole, ki jo smatramo za sestavni del osnovne šole. Da pa je osnutek tega zakona kratkoma prezrti nadaljevalno šolo, to je pa neodpušljivo, vsa novodobna stremjenja na polju šolstva naravnost ignorirajoči pogrešek. Naj izpregovorim o nadaljevalni šoli s posebnim ozirom na podeželsko šolo nekoliko več, upoštevajoč pri tem zlasti tudi tozadavne ureditve v sosednih državah.

V mestih in večjih krajih imamo tu in tam že take šole kot

obrtno- (trgovsko) nadaljevalne šole

s šolsko obveznostjo ondi bivajočih obrtnih vajencev oziroma zaposlencev.

Ravno na kmetih, pri podeželskem ljudstvu, kjer je potreba takih šol še večja, kjer bi tako krvavo rabili

kmetijsko-nadaljevalne šole,

tam takih šol ni in jih po novem šolskem zakonu tudi ne bo.

Neprecenljiv bi bil vzgojni pomen teh šol, kajti boleti nas mora, kako šoliodrasla mladina v svoji najnevarnejši — pošolski mladostni dobi brez vodstva, brez vajeti, brez prave orientacije tava po življenjskem »labirintu«, dokler je mnoge bridko preizkušene »iluzije« mladostne dobe ne izuče — če ne prepozno! Velekoristen bi bil nadalje življenjsko-praktičen pomen teh šol, ki bi mladino s posebnim upoštevanjem domačih krajevnih razmer pripravljale na bodoči poklic in to v naši agrarni državi v prvi vrsti k spoštovanju, ljubezni in spoštnosti za kmetijski stan.

Res so se tu in tam na nekaterih podeželskih šolah že pojavile prostovoljne take naprave, ki pa se morajo večinoma boriti s težkimi krajevnimi in gmočnimi razmerami. Država za te nadaljevalne šole kaže prav malo zanimanja in še to največ le v pač »lepihi«, a sicer »skopihi« besedah.

Sodobne razmere nas vendar že silijo, nam naravnost narekujejo, da kmetijski stan podpremo in vzdržimo najsigurneje z vzgojo pravega, iskrenega, za svoj stan na vse pripravljene kmetijskega naraščaja. »Mladino moramo privedi do spoznanja, da noben stan na svetu ne nudi toliko notranje, prave sreče, toliko stobode in neodvisnosti, toliko zdravja in odpornosti ter ne daje očetnjavi tako močnih borcev kot ravno kmetijski stan!« V teh besedah pa je tudi že izražen

pomen in program kmetijsko-nadaljevalnih šol.

Naš (UJU) projekt novega šolskega zakona iz leta 1920, je imel že predvidene nadaljevalne šole, a sedanjí projekt — po 6 letih — jih neče poznati. Povedati moramo, da je ukrenila upeljavo nadaljevalnih šol že večina sosednih držav. Nekaj primerov:

Ni narodno zaveden, kdor v krajevnih praskah pozablja Slovence onkraj meje, zakaj tudi oni so organski del našega rodu, in učitelji, ki so osem let živeli med svojim ljudstvom v vedni negotovosti in v vednih nepravikah, so vredni, da se jih spomnijo oni, ki imajo vpliv v državi.

V Švici: Imenujem to državo na prvem mestu, kajti uvedeno ima nadaljevalno šolo (n. pr. v kantonu Bern itd.) že s šolskim zakonom iz leta 1894.; isto ondi po tem zakonu ustanavljajo občine, država pa jih vzdržuje glede šolskih potrebščin in učiteljskih plač polovično.

V Nemčiji: Tu že ustava s čl. 148. zahteva 8-letni obvezni obisk osnovne in nato do 18. leta starosti obvezni obisk nadaljevalne šole.

V Saksonski: Vsaka dežela v Nemčiji, tako tudi Saksonska, ima v svojem področju lastno šolsko zakonodajo. Saksonska poseduje tačas le prehodni zakon za narodno šolstvo z dne 22. julija 1919, ki navaja tri vrste šol: splošno osnovno, pomožno in nadaljevalno šolo. Naloga zadnje je, delovati pri nadaljnji državljanski, poklicni in hišnogospodarski izobrazbi mladine.

V Franciji: Vlogo nadaljevalne šole prevzemajo tu osnovni šoli pričlenjene in pod istim vodstvom upravljane višje narodne šole ali dopolnilni tečaji.

V Angliji: Tu zahteva šolski zakon z dne 8. avgusta 1918 nadaljevalno šolo za vso mladino do 18. leta starosti s 320 učnimi urami v letu; učne ure smejo biti le v dnevnem času od 8. ure zjutraj do 7. ure zvečer.

V Švediji: Ministrska komisija je leta 1922, po triletnem proučevanju sestavila načrt za 6-letno osnovno šolo, po kateri ima slediti 4-razredna nadaljevalna ali strokovna šola. (Skupno torej 10-letna šolska obveznost).

V Rusiji: Šolska obveznost se tu pričneja z 8. letom ter konča s 17. letom starosti. Ima torej 9-letno obveznost obiskovanja že v svojih prejšnjih izvajanjih navedene enotne — delovne šole, ki se deli v dve stopnji: I. stopnja za deco od 8. do 12. leta; II. stopnja za deco od 12. do 17. leta starosti. V drugi stopnji je tako že tudi zastopana nadaljevalna šola.

V Avstriji: Tu eksistira izza povelja ne dobe že v vsaki posamezni deželi posamezni posebni zakoni o nadaljevalni šoli.

V Italiji: Od leta 1894. do leta 1923. so tu imeli nižjo in višjo osnovno šolo, pa povrh tudi nadaljevalno šolo, in sicer slednjo kot nedeljsko ali večerno šolo. Z novimi učnimi načrti z dne 23. novembra 1923 pa je bil ustvarjen še modernejši ustroj osnovne in nadaljevalne šole.

Iz teh par primerov vidimo, da država za državo priznava, ali ima že upeljane, ali vsaj resno pripravlja prepotrebne nadaljevalne šole, a mi Jugoslovenci — mar čakamo na nje s šolsko zakonodajo prihodnjega stoletja?

Predlagam: Tudi v naš narodno-šolski zakon naj se sprejme osnovanje in obveznost nadaljevalnih šol kot sestavnega dela osnovnih šol; izrečno pa še zahtevajmo

podeželsko-nadaljevalno šolo.

LISTEK.

Glasbena revija „Zbori“.

(Urejuje pevovodja Zorko Prelovce, izdaja in zalaga pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani, »Narodni dom«.)

Drugi letnik (1926.) »Zborov« prinaša na 76 straneh 11 moških, 15 mešanih in 6 ženskih, skupaj 32 a capella zborov, v glasbeno-književni prilogi, ki obsega 54 strani, pa čitamo jako poučne članke o glasbi (n. pr. Josip Mantuani »O jugoslovenski glasbi«), zanimive življenjepise naših skladateljev in zaslužnih pevcev, o razvojni smeri zborovskega petja, operno in koncertno kroniko itd.

Vse te skladbe in vso to obsežno tvarino dobiš za letno naročnino borih 40 Din! Letnika 1926. »Zborov« je še dovolj na razpolago, Uprava »Zborov« prodaja tudi posamezne partiture vseh v minulem letu pri-

občenih skladb po malenkostni ceni 1 Din za dve strani. Vsako pevsko društvo, oziroma vsak pevec in vsaka pevka si za ta neznamenit znesek pač lahko preskrbi katerokoli v »Zborih« objavljeno skladbo, ki je jako snažno in čitljivo litografirana; saj je prepisovanje in vsako razmnoževanje teh skladb po zakonu prepovedano.

Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« si je nadelo z izdajanjem mesečne glasbene revije »Zbori« plemenito nalogo, da za nizko naročnino letnih 40 Din preskrbuje našim pevskim društvom dobre koncertne skladbe. Umevno je, da žrtvuje »Ljubljanski Zvon« temu nesebičnemu, vse hvale vrednemu podjetju jako mnogo časa, truda in skrbi, zato pa mora biti neke vsake pevsko društvo, ampak tudi vsak zaveden pevec in vsaka zavedna pevka naročnik in reden plačnik »Zborov«, zakaj čim več naročnikov bodo »Zbori« imeli, tem več nam bodo mogli nuditi. Z mnogoštevilnimi naročniki in plačniki se najlepše in hvalično oddolžimo požrtvovalnemu delu »Ljubljanskega Zvona« na glasbeno-kulturnem polju.

Izborno glasbeno revijo »Zbori« priporočamo v nabavo vsem sreskim učiteljskim knjižnicam in vsem lokalnim učiteljskim knjižnicam na osnovnih in meščanskih šolah že zaradi spretno urejevanje glasbeno-književne priloge, ki prinaša res mnogo jako poučnih člankov najboljših naših glasbenikov o slovenski, jugoslovenski in slovanski glasbi, o glasbeni zgodovini, o glasbenih listih, sploh o vsem glasbenem življenju, s katerim se mora seznaniti tudi vse učiteljstvo, ki mu je skrb za splošno srčno in kulturno izobrazbo.

Posebno toplo priporočamo odboru novoustanovljenega »Učiteljskega pevskega zbora UJU v Ljubljani«, da se pridno poslužuje koncertnih a capella skladb iz »Zborov«, vsak sodelujoči član in vsaka sodelujoča članica UJU pa bodi naročnik »Zborov«. S tem je prihranjeno zamudno izpisovanje in pomnoževanje glasov in nadležno razpošiljanje notnega materiala članstvu po Sloveniji; zadostuje le poziv v »Učiteljskem Tovarišu«, naj se vsak pevec in vsaka pevka seznaní in vest-

no pripravi s svojo pevsko partijo pred skupno pevsko vajo iz skladbe, ki jo določi odbor ali artistski odsek UPZ v tej ali oni številki »Zborov«. Posameznik si jako olajša študij svoje pevne partije v določeni skladbi, ker ima namesto izpisane glasu pred seboj partituro, pri skupni pevski vaji pa je delo zopet mnogo olajšano do hitrejšega in popolnega priučjenja skladbe.

Naročnina 40 Din na »Zbore« za leto 1927. je pač tako minimalna, da jo vsak član UPZ prav lahko zmore in si kar najhitreje nabavi »Zbore«; če bi pa ne zmogel vsega zneska naenkrat, sem uverjen, da bo uprava »Zborov« rada dovolila plačevanje naročnine v štirih mesečnih obrokih po 10 Din. Le hitro naročajte, da more uprava določiti naklado lista, in zahtevajte primer-no število položnic!

Podpirajmo plemenito kulturno delo pevskega društva »Ljubljanski Zvon«!

Prispevajte kot podporniki »Pevskemu zboru UJU učiteljstva«!

(Razprave o namenu in ustroju podelske nadaljevalne šole naj postanejo aktualne v vseh naših društvih, zlasti se v naših glasilih in pedagoških odsekih!)

Prehajamo h koncu. Lotil sem se poglavja o smotru, vrstah narodne šole ter učni obveznosti (čl. 1.—23.) z nekoliko posebnostmi izvajanja, ker vidim v tem poglavju, kakor pač pravilno in upravičeno zavzema čelno mesto v osnutku šolskega zakona, zares

najpoglavnejši oddelek šolske zakonodaje.

Vabim in pričakujem, da se k nadaljevanju razprav k ostalim poglavjem šolskega zakona priključijo drugi tovariši in tovaršice. Sleherni goji vsekakor bolj zanimanje za eno ali drugo poglavje, ima tu ali tam več izkušenj ali več upogleda v tozadevne ureditve v drugih državah. Poslušajmo, pa tudi dajmo se slišati, in sicer mnogi in če bi bilo mogoče: vsi.

Meščanskošolski vestnik.

ZBOROVANJE LJUBLJANSKEGA ODSEKA MEŠČANSKOŠOLSKO ORGANIZACIJE.

V soboto 26. t. m. je zborovalo učiteljsko meščanskih šol ljubljanske oblasti v Ljubljani. Udeležba je bila sijajna, saj je bilo zbrano skoro vse učiteljsko te oblasti.

Iz stvarnega predsednikovega poročila je bilo razvidno, kako trnjeva je pot razvoja tega šolstva v naši domovini. Vprašanje honoriranja nadur je naravnost srmo za naše razmere, v katerih ne spoštujejo zakonskih odredb in predpisov oni, ki jih izdajajo.

Razveseljivo je, da dobi to šolstvo posebnega referenta v ministrstvu prosvete in da pride najbrže tudi meščanskošolski zakon pred skupščino, istočasno ali vsaj kmalu za osnovno in srednješolskim zakonom.

Tovariš Rudolf Pečjak nam je v svojem globoko zasnovanem referatu odkril lepote zgodovinskega pouka, ki je z veroukom edini vzgajatelj v dobi materializma.

Prav je povdaril, da smo nasprotniki materializma v besedi, v praksi pa mu podlegamo, ker premalo cenimo zgodovino — učiteljsko, vzgojiteljsko in tolažnico v težkih dneh.

Druge rakrane današnje dobe se je dotaknil tov. Jedrlnič s problemom naše vzgoje.

Odsek si je izbral za prihodnje upravno leto načelnika, ki ga potrdi še občni zbor v Celju in razpravljaj v vseh vprašanjih, ki so za meščansko šolo aktualna.

Tudi to zborovanje je pokazalo, kako lahko sede pri stvarnem šolskem delu skupaj zastopniki vseh mogočih svetovnih in političnih nazorov in da je mogoče resničen napredek šolstva le v sodelovanju prav vsega učiteljskega v eni sami stanovski organizaciji.

Vzgojna in kulturna platforma ima dovolj prostora za vse, ki streme po duhovnem prerodenju naroda in države, ki streme po dvigu šolstva iz današnje strankarske brozge.

In to dokazuje ravno meščanskošolsko učiteljsko, ki se je prvo otreslo strankarskega varuštva in stopilo na pot depolitizacije šole in učiteljskega in dokazalo z dosedanjim delom, da je to načelo zdravo in pravo. Pojdimo krepko za njimi in z njimi v lepšo bodočnost.

A. M.

— m Sklep II. trimesečja na meščanskih šolah. Na meščanskih šolah se je zaključilo II. trimesečje 28. februarja. Ta dan se je še vršil pouk, a 1. marca je bil pouk prost. Dijaške knjižice z vpisanimi ocenami za I. in II. trimesečje so prejeli učenci(ke) 2. marca. Isto velja tudi za srednje šole.

Splošne vesti.

— Štedenje, ki ni štedenje. Kakor smo izvedeli, hočejo skriti število sreskih šolskih nadzornikov v celi Sloveniji na petnajst, kakor v zasmešnih zahtevih naše organizacije, katera se poteguje za to, da bi bilo enemu sreskemu šolskemu nadzorniku prideljenih največ 80 razredov, odnosno učnih oseb. V mariborski oblasti bo baje samo 7, namesto dosedanjih 12 nadzornikov. Že sedaj so bili nadzorniki preobloženi s pisarniškim delom, kaj bo še potem, ko bo imela večina nadzornikov do 200 in čez razredov prideljenih v nadzorovanje in po pravilniku naj bi se šole dvakrat na leto nadzorovale. Namesto da bi nadzornike razbremenili vsaj s poenostavitvijo tako komplicirane administracije, naložijo mu novih bremen, ne da bi storili kaj za njih razbremenitev. Na to, da so bili tudi v bivši Avstriji nadzorovalni okoliši mnogo večji, se naj nikdo ne opira, ker takratno pisarniško delo se z današnjim ne da primerjati ter so imeli nadzorniki toliko in takih pisarniških moči, da so se lahko posvetili po večini le nadzorovanju, nadzorovali so pa komaj v dveh letih vsakega učitelja, ne pa dvakrat v letu vsakega, kakor je sedaj predpis. Poglejmo še tudi, koliko bodo z redukcijo prihranili. Kakor znano, imajo nadzorniki le svoje učiteljske plače brez vsakih doklad ter obljubljenih povrnitev potnikov stroškov, kakor drugi državni uradniki. Ampak to je vse le bolj na papirju, ker večina nadzornikov je dobila povrnjene potne stroške samo za en mesec preteklega šolskega leta. Recimo pa, da bo uprava vendar vsaj to enkrat uveljavila. Izdatki bi se s tem, da imajo nadzorniki daljša pota, še povečali in število pomožnih

uradnikov bi se v pisarnah tudi moralo povečati, s čimer bi se tudi stroški povečali. Edino, kar bi država prihranila, bi bila učiteljska plača istih nadzornikov, ki bi morali nazaj v šole. Ako pa primerjamo ta prihranek s sicer prej navedenimi večjimi stroški, bo čisti dobiček pač neznaten, ali pa ga sploh ne bo. Jasno pa je, da bo z redukcijo nadzornikov trpela izredno veliko na napredku naša šola. Naša organizacija naj pojasni merodajnim činiteljem škodo, ki bi jo imela šola in s tem država, da to po možnosti preprečijo.

— Izprememba nadzorovalnih okolišev. Kot smo že poročali, je po novem finančnem zakonu predvidena redukcija nadzornikov. Da se to lahko izvrši, predvideva prosvetna uprava združenje dveh ali več nadzorovalnih okolišev v enega. V koliko bo to pripomoglo do boljših učnih uspehov ne vemo, pač pa smo mnenja, da bi bolje kazalo varčevati drugje in ne pri tako važnih postojankah kot so nadzorniška mesta. Tudi faktično ne bo prav nič prihranjenega. Če se upokojijo nadzorniki, bo morala plačevati država enemu pokojnino in še eno učno moč, ki zasede nadzornikovo službeno mesto; če pa odstavi država nadzornike na njih službena mesta, bo vsaj za doglede čas plačevala nekaj učnih oseb na razpoložanju. Izguba na obe strani. Na potnih pavšalih pa tudi ne bo prihranila država prav nič, ker jih bo morala izplačati, če hoče, da bodo šole nadzorovane. Pač pa bo šolstvo in država na izgubi, ker bodo nadzorniki preobremenjeni in bo država morala prideliti eno učno osebo namesto razdruženih nadzornikov v pisarno. Tu štedi sv. Birokracija.

— Seja Glavnega odbora UJU se bo vršila dne 12. in 13. marca t. l. v Beogradu. Na tej seji se bo razpravljalo o projektu pravil UJU, učnem načrtu in več drugih nujnih aktualnih vprašanjih. Okrajna učiteljska društva UJU in člani ožjega sosveta UJU, ki imajo kake posebne želje in predloge za njihove zastopnike v Glavnem odboru, naj svoje predloge pošljejo takoj po verjenju, da jih bo po možnosti upoštevalo in osebno predložilo centrali UJU. Seje Glavnega odbora se udeležijo zastopniki ljubljanskega poverjenstva polnoštevno.

— V splitsko oblastno skupščino so bili izvoljeni učitelji: Josip Grčina, sreski šolski nadzornik Hvara in Dušan Novaković, sreski šolski nadzornik Knina. — V ljubljansko oblastno skupščino je vstopil kot namestnik tov. Lojze Peterlin iz Kočevja.

— Pojasnila v pravno-obrambni zadevi. Tovariše(ice), ki žele informacij v pravno-obrambni zadevi, prosimo, naj se obračajo le na poverjenstvo v svrhu enotnega postopanja in evidence. Vsaki prošnji za pojasnilo priložite potrebne listine, ker se drugače v mnogih slučajih ne more proučiti zadeve in jo hitro pojasniti. Prošnji je tudi priložiti znamko za odgovor.

— Seja širjega sosveta UJU pov. Split se je vršila meseca januarja. Na seji so razpravljali o povišicah položajne plače, ki se sedaj zavlačuje, ker pripada izplačilo šole od dneva podpisa dekreta. Posamezni predsedniki okrajnih učiteljskih društev so poročali o delovanju istih. Iz poročil društvenih predsednikov je razvidno, da boleha tam organizacija na partizanstvu, kakor drugje.

— Berlinski pedagoški študijski tedni za inozemce se vršijo tudi v letošnjih počitnicah. Prvi je telovadni tečaj, ki obsega teoretičen in praktičen pouk telovadbe. Pouk traja od 23. junija do 6. julija 1927. Udeležba 30, a pristojbina za vsakega 40 M. Drugi je jezikovni tečaj od 23. junija do 6. julija 1927. Obsega: a) Nemško fonetiko, b) vaje v opazovanju nemškega pesništva. Udeležencev 30, pristojbina 40 M. Tečaj z o rokotvorni pouk, poučevalo se bo razne umetne pisave, letarstvo, tkanje in izdelovanje marjonet. Traja od 13. do 27. julija za 20 udeležencev. Pristojbina 40 M. Risarski tečaj obsega osnovne pojme risarskega pouka, dekorativno risanje, risanje po naravi, grafiko itd. Traja od 10. do 24. avgusta 1927. Udeležencev 20, pristojbina 40 M. Metodični tečaj od 10. do 24. avgusta 1927 za 40 udeležencev, pristojbina 30 M. Nadaljejša pojasnila o gornjih tečajih daje: Auslands-Abteilung des Zentralinstituts, Berlin W. 35, Potsdamer Strasse 120.

— Državni nameščenci vabljeni za priče na sodišče in uradna tajnost. Ker se je zgodil slučaj, da se neki državni uslužbenec tudi ponovnemu povabilu kot priča k sodišču ni odzval, češ, da se povabilu ne odzove preje, dokler ne bode razrešen dolžnosti uradne molččnosti, ker gre za zadevo, katero je izvedel v službi in na svojem službenem položaju, je izdal prosvetni oddelek sledeča navodila: Ravnanje dotičnega državnega nameščenca v tem slučaju ni ustrezalo popolnoma principom, izraženim v § 320.—325. c. pr. Državni nameščenec je pač obvezan v smislu čl. 91. čin. zak., da ne izdaja uradne tajnosti, vendar pa ravna pravilno, ako se najpreje zana, o čem naj bo zaslišan in je zlasti pravilno, da se udeležijo razprave, posebno če se vrši v istem kraju, da iz ust razpravljajočega sodnika najpoprej izve, o čem naj bo zaslišan ter šele potem po svoji najboljši vesti presodi in izjavi, ali bi odgovarjanje na stavljen vprašanja tvorilo v resnici kakšno kršitev uradne tajnosti ali ne. — Praksa in zakon pač dovoljujeta, da državni nameščenec, vabljen kot priča že pred razpravo naznani sodišču, da hoče izpovedbo odkloniti: po § 320. c. p. r. pač

velja, da državni nameščenec ne sme biti zaslišan kot priča, ako bi njegova izpovedba kršila naložene mu dolžnosti uradne molččnosti, dokler te dolžnosti ni razrešen po nadrejenem oblastvu. Kaj tvori uradna tajnost, je treba presojevati v vsakem konkretnem primeru in po zakonu prepustiti odločitve sodišču (§ 324. c. p. r.) Sodišče odločuje bodisi na podlagi prejšnjega naznanila priče, došlega že pred razpravo ali pa na podlagi izjave priče pri razpravi, dali dotični nameščenec po pravici odklanja izpoved in sodišče je tudi po klicano, priči zabraniti izpovedovanje, če hoče izpovedovati o uradnih tajnostih, predno je prišla predpisana razrešitev dolžnosti uradne molččnosti. — Če priča, ki je naznani že pred razpravo, da jo k razpravi ne bo, od sodišča ne dobi pravčasno obvestila, da ni treba priti k razpravi, potem bi ravnila pač pravilno, če se zgleda pri sodišču pri razpravljajočem sodniku, od katerega izve o čem naj bo zaslišan in pri tej priliki bi tudi seveda prišlo do razjasnitve ali gre sploh za uradno tajnost ali ne, namreč za tako uradno tajnost, ki jo ima v smislu čl. 91. čin. zak. — Tudi če hoče državni nameščenec kot priča odkloniti izpovedbo v celoti, je pravilneje, da ne izostane od razprave, kajti čeravno predpisuje zakon, da se mora njegova izjava o odklonitvi izpovedbe upoštevati, vendar mu zakon ne dovoljuje, samo radi svoje odklonitve izostati od razprave, predno je sodišče priznalo vzroke odklonitve. — Če pride torej sodišče do sklepa, da odklonitev ni dopustna, zadenejo pričo zakonite posledice izostanka v smislu § 333. c. p. r.

— Dne 16. februarja 1927 je obhajal tovariš Matija Hiti, upokojeni nadučitelj, zdrav in čil v krogu svoje družine 70. rojstni dan. Imenovan je rojen na Dolenskem, kjer je tudi kasneje učiteljeval 26 let. Zadnje njegovo službeno mesto je bil Dob pri Domžalah. Tu je neumorno deloval dolgih 22 let kot šolski upravitelj. Njegova prsa ne diči javno odlikovanje, a njegovo odlikovanje je višje — to je zaveš, da je vršil svojo dolžnost skozi celih 48 let s tiho vneto in vztrajnostjo in si pridobil s tem hvaležnost stoterih svojih učencev. — Preteklo leto je slavil 50-letnico mature. Da bi užival zasluženi pokoj v miru, se je pred nekaj leti preselil v lastno, prištedeno hišico v Dobu. Dal Bog, še mnoga leta!

— † Matija Pirc. Dne 24. februarja 1927 je umrl v Mariboru upokojeni gosp. ravnatelj državnega moškega učiteljskega Matija Pirc. Rajni je bil dobronik nas vseh, ki smo položili v Mariboru dodatni izpit, odnosno izpit iz tkzv. nacionalnih predmetov. Naprošam Vas torej tovariši in tovarišice »domačini« v Prekmurju, da počastimo spomin našega dobronika s tem, da na mesto venca podarimo vsaj po 25 Din »Učiteljskemu domu« v Mariboru. Bilo nas je okroglo 60, ki smo bili deležni do brote rajnega, torej ako se odzovete vsi moji prošnji, lahko zberemo 1500 Din Učiteljskemu domu, ki bi jih potem izročili s prošnjo, naj se zagotovi v U. D. eno mesto za dijaka Prekmurca, ki bi se pripravljaj za učiteljsko delo na manjšinskih šolah pri nas. Hvaležnost je cvet duše, ne prezrite torej moje prošnje! Denarne pošiljatve prosim na naslov šolskega vodstva v Turnišču. — Turnišče, dne 28. februarja 1927. — Julij Kontler.

— Javen poziv narodnim poslancem prinaša »Naš glas«, v katerem pravi, da z ozirom na znižanje draginjske doklade in zvišanja službene dobe za doseg pravic na penzijo državnim nameščencem bi bilo v interesu javne morale in ugleda narodnih poslancev in ministrov, da se sprejmejo v novi finančni zakon določbe: 1. Narodnim poslancem se znižajo dnevnice za 30%, to je za toliko kakor draginjske doklade najvišjim grupam državnih uslužbencev. 2. Ministri dobijo pravico na penzijo po triletni ministrski službi.

— Resolucijo mariborskega učiteljskega društva o našem gmotnem položaju prinaša »Naš glas« radi njene važnosti v celoti.

— Priporočljiva učila in knjige. Trvdka Sever in Komp. v Ljubljani je izdala velike reklamne table v barvah za skoraj vso povrtino in cvetice. Slike so prav dobre in služijo prav dobro kot učilo. Prekrasno cvetje pa »zapelje« marsikoga, da ga začne celo gojiti. Naročite to učilo, ki nič ne stane in zadovoljni boste. — Drugi prav dober učni pripomoček je »Tabela za brzo ugotovitev prostornine pri sodih, ka-deh, valjih itd. Dobi se pri Franc Makucu, Vinica pri Črnomlju in stane 2 Din. Za ponavljalne in kmetijske nadaljevalne šole je to učilo zelo praktično. Kmetijska Matica v Ljubljani je izdala več gospodarskih in gospodinskih knjig, ki so za podeželje velike važnosti. Zbirka kmetijskih naukov v dveh zvezkih, kuharske bukvice za kmečke žene in dekleta, Sadjarstvo, Kmetijski koledar, Planjarstvo. To so knjige, brez katerih ne bi smela biti niti ena podeželska šola. Časi so taki, da moramo posvečati vso pozornost gospodarski naobrazbi naših kmetijskih fantov in deklet in jih seznanjati z naprednim kmetijstvom.

— Knjigo »Risanje s podrobnim učnim načrtom in navodilom za prvih osem šolskih let«, sestavil ravnatelj A. Novak — priporočajo tudi »Obrtni vestnik« (glasilo obrtnih zadrug) še posebej obrtno nadaljevalnim šolam. Obenem pa čitamo tudi razpravo o praktičnih konstrukcijah pravilnih mnogokotnikov, kar tudi pogostoma rabijo pri delu mizarji in kleparji. — J. B.

— Upokojitev Aleksandra Devčiča, šolskega upravitelja v Podgori v Dalmaciji, se je izvršila na njegovo lastno prošnjo. Devčič je ves čas svojega učiteljskega njo sodeloval tudi pri »Pokretu«. Bil je šolski nadzornik, predsednik splitskega učiteljskega društva in tudi poverjenik UJU v Splitu. Po trudopolni poti stopa v zaslužni pokoj.

— Vsa učiteljska društva mariborske oblasti vabi Učiteljski dom v Mariboru, da pošljejo vsaj po enega zastopnika na njegov občni zbor 6. marca. Naša institucija je tako važna, da moramo biti vsi do posebnosti poučeni o njej. Le s skupnim delom nas vseh se zamore že v doglednem času dvigniti naš dom, ki bode naš ponos in živa priča našega dela in žrtve lastnemu stanu v prid.

— Nadaljnji trije učni tečaji na srednji vinarški in sadjarski šoli v Mariboru se vrše zaporedoma pet dni, t. j. od 8. do 12. marca t. l., in sicer: 1. dne 8. marca (torek) o trsnih rezi in o grozdnem sukaču; 2. dne 9. marca (sreda) o cepljenju in trsničarstvu; 3. od 10. do 12. marca (četrtak, petek in sobota) o kletarstvu. Pouk obsega predavanja in razkazovanja z vajami. Začetek vsak dan ob 9. uri. Vinarji in njih odrasli otroci ob njegova spola se naj tečajeve udeležijo v obilnem številu. Pismene prijave sprejema direktor navedene šole. Siromašni udeleženci tridnevnega kletarskega tečaja dobe denarne podpore, ako predložijo uradno potrdila svoje občine o siromaštvu. — Direktor Andrej Žmavc.

— Važno za vinarje, viničarje in šole. Letak »Grozni sukač« v obliki brošure, ki ga izda Vinarški in sadjarski odsek Kmetijske družbe v Mariboru, je gotov; manjkajo samo še podobe v barvotisku, ki se dnevno pričakujejo iz inozemstva, naker se nemudoma prične z razpošiljanjem. Cena letaka bo samo okoli 5 Din s poštnino vred. Priporočajo se skupna naročila, n. pr. po Kmetijskih podružnicah, ki dobe brošurico brezplačno na ogled. Naročila sprejemata navedeni odsek in direktorja srednje vinarške in sadjarske šole v Mariboru. Ako vreme dopušča, naj se trsna rez le obavi. Še druga dela proti škodljivcu po navodilih v letaku se lahko obavijo tudi po že izvršeni rezi. — Direktor Andr. Žmavc.

— Šolskim vodstvom. Jugoslovanska Matica naznanja, da se prične zbiranje števil III. književne tombole nepreklicno dne 4. marca t. l. Zato prosijo vsa šolska vodstva, da zaključijo prodajo tomboških tablic dne 2. marca, event. neprodane tablice pa oddajo na pošto, tako da prispejo v Ljubljano 3. marca t. l. Obenem naj blagovolijo nakazati izkupiček prodanih tablic. Zbiranje se bo vršilo do 22. aprila, in sicer vsak petek v tednu. Izrečane številke bodo objavljene vsako soboto, odnosno nedeljo v vseh slovenskih dnevnikih in v »Učiteljskem Tovarišu«.

— Na znanje učiteljskega izbjeglicama. (Sresko učiteljsko združenje — Split.) Često se učitelji izbjeglice obračajo Jugoslovnskoj Matici v Beogradu, da pospeši rešenje njihovih molb za sticanje državljanstva. No pri tem ne kaže, ni kad su molbu prikazali, ni preko koje vlasti. A onda je utaman svaki trud, jer ni pri najboljoj administraciji ne bi im se moglo da udovolji. Zato se skreće pažnja svim učiteljskim izbjeglicama, kojima molba za sticanje državljanstva još nije riješena, neka Jugoslovnski Matici v Beogradu (Sken-derbegova 14) čim prije jave 1. kad su molbu prikazali, dotično kad je ona po priliči mogla stići u ministarstvo unutrašnjih djela; 2. preko koje su je vlasti poslali (preko konsulata, sreske ili oblasne uprave, eventualno preko Jugoslavenske Matice i td.); 3. je li to bila molba za opciju, ili pak za sticanje državljanstva redovnim putem (u ovom posljednjem slučaju: je li bila opskrbljena taksonom markom od 100 dinara).

— Učiteljski dom v Skoplju. Učiteljsko društvo v Skoplju je v več sejah preselilo vprašanje postavitve lastnega doma. Izdelana so že pravila in izvoljen odbor. Namen tega odbora je postaviti tako velik dom, da bo odgovarjal potrebam Južne Srbije.

— Učiteljski tečaji. Ministrstvo prosvete pripravlja za letos pedagoške kurze za učiteljsko. V ta namen je določenih 80.000 Din.

Boj za svobodo in neodvisnost učiteljskega stanu.

— e Boj za učiteljske pravice so — je remijade, »Edinstvo« št. 8. piše: »Predale »Učiteljskega Tovariša« so polnile v zadnjem času jeremijade zaradi Möderndorferjevega premeščenja.« — Ali se ne pravi to norčevati se iz učiteljskih pravic in zahtev in se delati norca iz učiteljskega, kar počenja »Edinstvo«?

— e Kdo se bori za učiteljske pravice? »Edinstvo« piše v 8. številki dobesedno: »Nekaj preglasnih in prebojevitih Slomškarjev je bilo na podlagi čl. 71. premeščenja. Hudo je napadel takrat »Učiteljski Tovariš« prosvetnega šefa dr. P.«

— e Nekoliko kolegijalnosti, spravičivosti in dobre volje še lahko vse popravijo piše »Edinstvo« in dostavlja: »Od vseh strani prihajajo čim jasnejše opozoritve, se kliče h kompromisu, le poklicani nočejo ničesar čuti. Zapišite si: z odbijanjem in zmerjanjem, diktatorstvom tirate slovensko učiteljsko v vedno večji razkol. Si li upate prevzeti pred zgodovino to odgovornost?« — Poklicane od gospodarskih podjetij